יז: מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

מים אחרונים חובה. עכשיו לא נהגו כמים אחרונים דאין מלא קדומית מלוי בינינו אי נמי לפי שאין אנו רגילים לטבל אצבעותינו במלא אחר אכילה: **ואת** אכסניא דמאי. פ"ה וישראלים הם מיהו בירושלמי איכא פלוגתא דאיכא דמוקי לה בנכרים ואפ"ה אינהו דמאי דטבלי אסור בהנאה ב)וכדמאי הקילו:

אמר רב הונא תנא בית שמאי אומרים. לא שייך כאן להקשות וכי טעמא דב"ש תנא לאמשמעינן דקמ"ל דאי משכחת תנא דאמר אין מאכילין לא מיתסר לה דב"ש הוא וכה"ג אמרי' בפרק בתרא דיבמות (דף קכב.):

אל תפנו אל האובות הבי נמי דלא לקי. וא"ת אין הכי נמי דהא לאו שאין בו מעשה הוא וי"ל דפריך למ"ד לוקין עליו אי נמי עקימת שפתיו הוי מעשה: **לאו** שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. פ"ה (ג) כמו אל יוציא הוא ונפקא לן הוצאה מרשות לרשות מינה ומשני אל יצא כתיב ואין כאן לשון הוצאת משוי ונקשה לפי' מה צריך כלל להזכיר דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד כיון דמקשה מכח דבעי למימר דאתי קרא להוצאה ולא לתחומין ועוד מה מקשה ר' יונתן והא ר' עקיבא ס"ל ד) תחומין דאוריתא ונפקא ליה מני שהוליאוהו (נקמן דף נא.) מאל יצא ואם כא ר' יונתן לומר דמסתבר כמ"ד דדרגן על זה לא היה חולק רב אשי דהא בכל דוכתא פשיטא ליה להש"ס דעירובי תחומין דדרגן דאמר בפרק בכל מערבין (שם דף לז:) דא"ל רבא לרב נחמן מאן הא' תנא דאפילו בדרגן לית ליה ברירה ובפרק מי שהוליאוהו (שם דף מו.) א"ל רבא לאביי מכדי עירובי תחומין דרגן מה לי יחיד במקום רבים כו' ועוד דמשמע בכל דוכתא דהוצאה כתיב ביה בשבת דבפר' מילד לוין (פסחים דף פה:) אמרי' המוליא בשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שיניח הוצאה כתיב ביה בשבת ולא מלינו לשון הוצאה בשבת אלא מהאי קרא דאל יצא איש ובפרק קמא דחוליות (דף ד.) יש ספרים דגרסי בהדיא והא הוצאה כתיב ד)אל יצא איש ממקומו ונראה לפרש דבין ר' יונתן ובין רב אשי נפקא להו הוצאה מאל יצא דמשמע בכל מקום והכי משמע פשטי' דקרא שאל יצא בשבת עם כליו ללקוט את המן כדרך שעושין בחול וסבר ר' יונתן אפי' למ"ד עירובי תחומין דאוריתא לא לקי דכיון דמהאי קרא נמי נפקא לן לאיסור הוצאה דהוי מיתת ב"ד ורב אשי משני מי כתיב אל יוציא דהוי עיקר קרא בהוצאה דאז ודאי לא היו לוקין עליו אע"ג דלתחומין נמי אתי אל יצא כתיב וכיון דעיקרו בלשון יציאה לוקין עליו אע"ג דאתי נמי לאיסור הוצאה ואע"ג דהוצאה נפקא לן בריש הזורק (שבת דף לו:) מיהא לא הוי אלא מכה אחת דאיכא מי קרא חד להוצאת עני וחד להוצאת בעל הבית ומשום דהוצאה מלאכה גרועה היא אינטריך תרי קראי כדפרישית בשבת (דף ב. ד"ה פשט) והא דמשמע הכא דאי הוה עיקר קרא בהוצאה כמו בתחומין לא הוה לקי לכולי עלמא אע"ג דבתחומין ליכא מיתה ובמרובה (כ"ק דף עד:) גבי עדיס שהוכחנו בנפש ובנפוף החמו דמשמע דלוקין למאן דאמר אין בהרגיס משום דלא חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין ושם מפורש:

הדרן עלך מבוי שהוא גבוה

עושין ארבעה דיומדין. והא דאמר לעיל (דף טו:) הכי אגמריה רחמנא למשה לא תפרון רובה היינו היכא דליכא שם ד' מחילות כי הכא דהוחיל ואיכא בכל צד אמה מכאן ואמה מכאן משוי פחמה:

וארבעה פשוטין. ולכא למימר הכא דאתי אורחא דהאי גיסא והאי גיסא ומבטלי ליה דלגבי עולי רגלים הקילו (ד) ואוקמא אדאוריתא:

[ולפסר דוקא כפשוטין דרחני אמה לא אמרי' מדאורייתא דלא אתי אורחא ומבטל ליה דהא גבי עמודי האהל פירש ברש"י מב' דאתי אורחא ומבטל להו מדאורייתא. ת"ק] **וביניהן בטלא** שתי רבבות. לא סני בהך פלוגתא ואצטרך לעיל דתמני פשוטין לר"מ ולא אמרי' אתי אורחא ומבטל ליה. ת"ק]:

להו דיומדין, דיו עמודין, סני עמודים (שם ד.) עמוד אחד נראה כשנים שעשאו כמרובע ושוטה אחד ממחילותיו לדרום ואחד למערב דכי עביד ד' דיומדין לר' הפלאות יש לכל מחילה ב' אמות עומד אמה מכאן ואמה מכאן (לעיל סו.).

עין משפט נר מצוה

קיב א מיי' פ"ג מהלכות שבת הלכה ט"ו סמ"ג לאוין רלה טוש"ע י"ד סי' שפד סעיף ג וכדב מלקט רים הלכות טומאת דף סב.]
קיג ב ג מיי' פ"ח מה' טומאת מת הלכה ז' ופ"ה מהל' מקוה ממון הלכה ג' טוש"ע י"ד סי' שסד סעי' ג' ועטר תו"מ סי' רעד:
קיד ד ה מיי' פ"ו מהל' ברכות הל' ג ופ"ו מהל' מלכים הלכה יג טוש"ע או"ח סימן קנח סעיף ח:
קטו ו מיי' פ"ו מהלכות מעשר הלכה יא ופ"ו מהל' מלכים סה:
קטז ז מיי' פ"ו מה' מלכי סה ופ"א מהל' עירובין הל' ג טוש"ע או"ח סי' שסו סעי' כ:
קיז ח מיי' פכ"ז מהלכות שבת הלכ' ח סמג לאוין סה:
א ט י כ מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה מז:
ב ל מ מיי' שם הלכה כט:

תורה אור השלם

1. אל תפנו אל האבת ואל הידענים אל תבקשו לטמאה בהם אני יי אלהיכם: ויקרא יט לא
2. ראו כי יי נתן לכם השבת על כן הוא נתן לכם ביום השישי לחם יומים שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי: שמות טז כט

רבינו חננאל

ואע"פ שאינן מת מצוה, ואיזהו מת מצוה כל שאין לו קוברין, אבל קורא ואחריו עונין אותו אין זה מת מצוה. ופטורין מרחיצת ידים. אמר אביי לא שנו אלא מים הראשוני. אבל מים האחרונים חובה מפני שיש מלח סדומית ומסמא את העינים, ומשתכחא קודטא בכורא. ואפילו מדד מלח צריך נטילת ידים. ופטורין מדמאי. שהם אכסניאים, ודומין כעניים, ותנן מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי. וכן א' בית הילל. ופטורין מלערב. ואוקימנא בעירובי חצירות. ואקשינן ויש חצירות במחנה. ופרקינן כדתניא מה בין שיירא למחנה אלא אהלים שבשיירא חייבין בעירוב, אהלים שבמחנה פטורין מן העירוב. ושאר (שאר) שאין להם אהלי' הרי הן כשדרין (שובחצר. אבל בעירובי תחומין אפי' במחנה חייבין. דתני ר' חייא לוקין על עירובי תחומין דבר תורה. דכתיב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. ואקשינן וכי לוקין על לאו שבאל. (ולאו) [ולא]. אלא מעתה דכתיב אל תפנו אל האובות ואל הידעונים וגו' הכי נמי דלא לקי. הכי קשיא לן לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין [הוא]. וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין אין לוקין עליו. מתקיף לה רב אשי אל יצא כתיב, ואל יצא קרינן. פרי בהוצאת חפץ אזהרת מיתת בית דין, ביציאת תחומין אין שם מיתה. הדרן עלך מבוי.
עושין פסין לבירואת ארבעה דיומדין נראין כשמונה דברי ר' יהודה כו'.

מסורת הש"ס

מ) יומות פט: נזיר מנ:, ג) [כ"ק פפ.], ג) סס. ד) חולין קה: [ע"ש שמביא כשם רב יהודה בר' דרב חייא ובר' חיים' חולין קה. ד"ה מים ראשונים גרסו הכא אחר מים אחרונים מיהא דאמר רבו'], ה) ברכות מו. שבת קמ: דמאי פ"ג מ"ח לקמן לא. פסחים לה: סוטה לה:), ו) פ"ש מ"ב ומ"ג של שביתה, ז) [שבת קנד. כ"ק עד: ב"מ הדר' מי: מכות יג: שבועות ל.], ח) [כ"ל מרבע מרבע קדושין], ט) [שבועות מט:], י) כ"ל למעבר, כ) כ"ל לדרום, ל) כ"ל למערב, מ) כ"ל לצפון. כ"ל כמי' הי' ר' יהודתן, נ) [לקמן יט:], ס) [וע' תוס' ברכות מז. ד"ה ומאכילין], ע) [סוטה מ:], פ) [לפנינו הגיר' לא תוציאו משם כו'].

הגהות הב"ח

(א) גמ' מפניהו לכל רוח שיילה. נ"ב וע"ש בהגהרין דף מ"ז ע"ב: (ב) ר"ש ד"ה דיומדין וכו' נוטה צידו אחד לגמרא: (ג) תוס' ד"ה לאו שניתן וכו' ד"ה דס"ד דאל יוציא הוא: (ד) תוס' ד"ה ואחרונים וכו' דלגבי עולי רגלים הקילו ואוקמוה אדאוריתא:

גליון הש"ס

גמ' אלא מעתה דכתי' אל תפנו אל האובות. כמ' המגות לברמב"ם ל"ת י הגירס' כאן אל תפנו אל האלילים: מתנו' ויחבו ששה ועובדין כו'. עין סוכה דף ד' ע"ב תוד"ה דיומד':

מוסף רש"י

מוטל בסדרטא. רגות הרגים ע"ז אמה (ב"ק פא.). שדה בור. מכלן לסרטיא, ושדה ניר. מכלן, ניר חרוש ולא זרוע (שם). מפניהו. אלמא לא קנה מקומו, דאי קנה מקומו מני בעל הבתה של ימין וכל שאחל לעמוניה (שם). במת מוטל על המיצר. מוטל כרוחב הדרך ושוכרן ומאכילין עליו עיסר שהרית ומעמאות (שם). שמלח סדומית יש כו'. ואמרו המנים על כל אכילתך אתרן ספק עשרן ספק לא עשרן (ברכות מז.) לא אפריהו עליהם מפני שגרגרים לחזר על פתח עמי אתרן ומחמו על ברוב עמי כאתרן מעשרן (שבת קכז.) דאמרה בגמרא הוא שבעמידו ספק טבל ונבי עניים ואכסניא לא העמידו דבריהם (סוכה לה: ובע"ז ברכות שם). ואת האכסניא. מילות מלכי ישראל המוטלין על גני העירות לזון להנין עליהם מאיריהן ישראלים הן והרי הן כעניים האילו ואינן נמקומן (פסחים לה. ובע"ז ברכות שם ושבת קכז דלקמן לא. וסוכה שם).

הדרן עלך מבוי

עושין פסין לבירואת. דתניא חכמים אמרים עולי רגלים לעשות לבירואת שגרשות הרגים פסין ארבעה כמו דיומדין, ויראין כאילו יש מחילה מזה לזה ונמצא הבור מוקף מחילות ומבלאין מתוכה לתוך המחילה (סוכה ה. ובע"ז שם כא.). דיומדין. על שם שיש לכל אחד שתי מחילות קרי

מים אחרונים חובה. עכשיו לא נהגו כמים אחרונים דאין מלא קדומית מלוי בינינו אי נמי לפי שאין אנו רגילים לטבל אצבעותינו במלא אחר אכילה: **ואת** אכסניא דמאי. פ"ה וישראלים הם מיהו בירושלמי איכא פלוגתא דאיכא דמוקי לה בנכרים ואפ"ה אינהו דמאי דטבלי אסור בהנאה ב)וכדמאי הקילו:

אמר רב הונא תנא בית שמאי אומרים. לא שייך כאן להקשות וכי טעמא דב"ש תנא לאמשמעינן דקמ"ל דאי משכחת תנא דאמר אין מאכילין לא מיתסר לה דב"ש הוא וכה"ג אמרי' בפרק בתרא דיבמות (דף קכב.):

אל תפנו אל האובות הבי נמי דלא לקי. וא"ת אין הכי נמי דהא לאו שאין בו מעשה הוא וי"ל דפריך למ"ד לוקין עליו אי נמי עקימת שפתיו הוי מעשה: **לאו** שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. פ"ה (ג) כמו אל יוציא הוא ונפקא לן הוצאה מרשות לרשות מינה ומשני אל יצא כתיב ואין כאן לשון הוצאת משוי ונקשה לפי' מה צריך כלל להזכיר דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד כיון דמקשה מכח דבעי למימר דאתי קרא להוצאה ולא לתחומין ועוד מה מקשה ר' יונתן והא ר' עקיבא ס"ל ד)תחומין דאוריתא ונפקא ליה מני שהוליאוהו (נקמן דף נא.) מאל יצא ואם כא ר' יונתן לומר דמסתבר כמ"ד דרגן על זה לא היה חולק רב אשי דהא בכל דוכתא פשיטא ליה להש"ס דעירובי תחומין דרגן דאמר בפרק בכל מערבין (שם דף לז:) דא"ל רבא לרב נחמן מאן הא' תנא דאפילו בדרגן לית ליה ברירה ובפרק מי שהוליאוהו (שם דף מו.) א"ל רבא לאביי מכדי עירובי תחומין דרגן מה לי יחיד במקום רבים כו' ועוד דמשמע בכל דוכתא דהוצאה כתיב ביה בשבת דבפר' מילד לוין (פסחים דף פה:) אמרי' המוליא בשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שיניח הוצאה כתיב ביה בשבת ולא מלינו לשון הוצאה בשבת אלא מהאי קרא דאל יצא איש ובפרק קמא דחוליות (דף ד.) יש ספרים דגרסי בהדיא והא הוצאה כתיב ד)אל יצא איש ממקומו ונראה לפרש דבין ר' יונתן ובין רב אשי נפקא להו הוצאה מאל יצא דמשמע בכל מקום והכי משמע פשטי' דקרא שאל יצא בשבת עם כליו ללקוט את המן כדרך שעושין בחול וסבר ר' יונתן אפי' למ"ד עירובי תחומין דאוריתא לא לקי דכיון דמהאי קרא נמי נפקא לן לאיסור הוצאה דהוי מיתת ב"ד ורב אשי משני מי כתיב אל יוציא דהוי עיקר קרא בהוצאה דאז ודאי לא היו לוקין עליו אע"ג דלתחומין נמי אתי אל יצא כתיב וכיון דעיקרו בלשון יציאה לוקין עליו אע"ג דאתי נמי לאיסור הוצאה ואע"ג דהוצאה נפקא לן בריש הזורק (שבת דף לו:) מיהא לא הוי אלא מכה אחת דאיכא מי קרא חד להוצאת עני וחד להוצאת בעל הבית ומשום דהוצאה מלאכה גרועה היא אינטריך תרי קראי כדפרישית בשבת (דף ב. ד"ה פשט) והא דמשמע הכא דאי הוה עיקר קרא בהוצאה כמו בתחומין לא הוה לקי לכולי עלמא אע"ג דבתחומין ליכא מיתה ובמרובה (כ"ק דף עד:) גבי עדיס שהוכחנו בנפש ובנפוף החמו דמשמע דלוקין למאן דאמר אין בהרגיס משום דלא חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין ושם מפורש:

הדרן עלך מבוי שהוא גבוה

עושין ארבעה דיומדין. והא דאמר לעיל (דף טו:) הכי אגמריה רחמנא למשה לא תפרון רובה היינו היכא דליכא שם ד' מחילות כי הכא דהוחיל ואיכא בכל צד אמה מכאן ואמה מכאן משוי פחמה:

וארבעה פשוטין. ולכא למימר הכא דאתי אורחא דהאי גיסא והאי גיסא ומבטלי ליה דלגבי עולי רגלים הקילו (ד) ואוקמוה אדאוריתא:

[ולפסר דוקא כפשוטין דרחני אמה לא אמרי' מדאורייתא דלא אתי אורחא ומבטל ליה דהא גבי עמודי האהל פירש ברש"י מב' דאתי אורחא ומבטל להו מדאורייתא. ת"ק] **וביניהן בטלא** שתי רבבות. לא סני בהך פלוגתא ואצטרך לעיל דתמני פשוטין לר"מ ולא אמרי' אתי אורחא ומבטל ליה. ת"ק]:

להו דיומדין, דיו עמודין, סני עמודים (שם ד.) עמוד אחד נראה כשנים שעשאו כמרובע ושוטה אחד ממחילותיו לדרום ואחד למערב דכי עביד ד' דיומדין לר' הפלאות יש לכל מחילה ב' אמות עומד אמה מכאן ואמה מכאן (לעיל סו.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com